

Изм. № 69/10.07.2025 г.

ДО
ГОСПОДИН РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ
МИНИСТЪР ПРЕДСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д-Р ГЕОРГИ ТАХОВ
МИНИСТЪР НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

ГОСПОДИН ПЕТЪР ДИЛОВ
МИНИСТЪР НА ИКОНОМИКАТА И ИНДУСТРИЯТА

Относно: Становище по проект за Закон за веригата на доставки на земеделски продукти и храни, качен за публично обсъждане на 13 юни 2025 година

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЖЕЛЯЗКОВ,
УВАЖАЕМИ ДОКТОР ТАХОВ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ДИЛОВ,**

С настоящото писмо, Съюзът на птицевъдите в България, в качеството си на национално представителна браншова организация, изразява своето становище по Проекта на Закон за веригата на доставки на земеделски продукти и храни, публикуван за обществено обсъждане на 13 юни 2025 година. Нашето становище допълва мотивите, изложени в общото становище по проекта от 14-те браншови организации в сектор храни.

Признаваме и подкрепяме инициативите на Министерство на земеделието и храните за намиране на решения за чувствителни сектори. Оценяваме усилията, насочени към създаване на условия за справедливо разпределение на добавената стойност по веригата за доставки, постигане на баланс и прозрачност в търговските отношения, както и подобряване на достъпа до информация и регулиране на търговските практики.

Въпреки това, с оглед на специфичните особености на представлявания от нас сектор, считаме, че прилагането на предложените мерки към него би довело до сериозни затруднения и изкривявания. Поради тази причина настояваме птичите продукти да бъдат изключени от обхвата на законопроекта. Това наше искане е подбудено от следните мотиви:

Към настоящия момент българските птичи продукти заемат съществен дял (над 80%) в търговските вериги, което ясно свидетелства за тяхната конкурентоспособност и устойчиво пазарно присъствие. В тази връзка, предвиденото в законопроекта изискване за гарантиран дял от 50% български продукти би оказало сериозно отрицателно въздействие върху сектора, като би създадо риск от нарушаване на вече установените пазарни позиции и устойчиви вериги на доставки.

Същевременно, следва да се отбележи, че подобна мярка би влязла в противоречие с чл. 34 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), който забранява въвеждането на мерки с ефект, равностоен на количествени ограничения върху вноса. Подобно изискване би могло да се тълкува като форма на дискриминация на база произход, какъвто вече е бил предмет на процедура от страна на Европейската комисия срещу България през 2020 г.

Повторното въвеждане на аналогична регулация би изложило страната на сериозен правен риск от откриване на наказателна процедура по чл. 258 от ДФЕС, включително възможността за налагане на значителни финансови санкции. Наложеният задължителен дял на местна продукция би представлявал пряко ограничение на свободното движение на стоки в рамките на вътрешния пазар на Европейския съюз, в противоречие със съществуващите нормативни стандарти и утвърдена практика на Съда на ЕС.

Продажбите в птицевъдния сектор са предимно директни, без участието на посредници, което отличава този сектор от други, за които проектозаконът би могъл да бъде по-приложим и ефективен. Модерната търговска практика вече отразява реалностите и изискванията на производителите, търговците и потребителите.

Птицевъдството се характеризира с високоинтегрирано производство – свързани предприятия със затворен производствен цикъл, което включва собствено производство на фуражи, енергийни мощности и логистика. Често между отделните дружества съществуват договорни отношения от типа „ишлеме“ (договорна обработка), при които не се реализира класическа търговска сделка, а услуга по отглеждане. При този модел определянето на точна себестойност на отделните производствени етапи е практически невъзможно, въпреки че се издават съответните финансови документи. Вътрешните трансфери между юридически или икономически свързани дружества не представляват търговия или изкупуване в класическия смисъл на понятието и не попадат в приложното поле на законопроекта.

Предвиденото приложение на законопроекта към подобни вътрешногрупови отношения би било нецелесъобразно и би довело до изкривяване на целите на закона, тъй като в рамките на една икономическа група липсва дисбаланс в пазарната сила – основната хипотеза, която законът следва да адресира.

В допълнение, предвидените в законопроекта разпоредби относно ценообразуването и минималните търговски надценки (чл. 8, ал. 2 и 3, чл. 9, ал. 1, т. 3) не са приложими спрямо договори от типа „ишлеме“. При този модел земеделският стопанин предоставя услуга, а не продава краен продукт, като основните производствени ресурси и рискове се поемат от възложителя. Отделно от това, понятието „производствени разходи“ не е легално дефинирано в действащото българско законодателство, което поражда неяснота и значителни практически затруднения при прилагането на законовите изисквания.

Наложеното задължение за включване на минимална надценка от 10% над производствените разходи представлява ограничение на свободата на договаряне, гарантирана от Конституцията и правото на ЕС. В повечето случаи производителите не разполагат с точни данни за разходите към момента на сключване на договор, а споделянето на чувствителна информация с търговски партньори създава риск за нарушаване на търговската тайна.

Според нас, предложените ценови ограничения представляват директна държавна намеса в пазарната икономика, като по същество въвеждат таван на печалбата, което е несъвместимо със свободната стопанска инициатива. Такива мерки са в противоречие с принципите на свободна конкуренция и създават сериозна административна тежест, особено за малките и средни производители. Въвеждането на нови регистри, ценови прагове и задължителни отчетности ще доведе до повишени разходи и усложняване на дейността, без гарантиран положителен ефект върху крайните цени за потребителите или доходите на производителите.

Практиката на други държави-членки, включително Унгария, показва, че подобни мерки могат да доведат до негативни икономически последици, включително инфлационен натиск и санкции от страна на Европейската комисия. Към настоящия момент липсват данни за криза или извънредна икономическа необходимост, които да оправдаят въвеждането на такива интервенции.

Предвид липсата на анализ на ключови фактори – като международни цени, разходи за енергия и производителност – подобни регулации могат да доведат до по-нататъшно натоварване върху производителите и до допълнително обезлюдяване на селските райони.

Налагането на тавани върху търговските надценки е в противоречие с чл. 101 от ДФЕС, тъй като ограничават ценовата конкуренция и могат да се приравнят по ефект на забранено картелно споразумение. Комисията за защита на конкуренцията вече е изразявала становище в този смисъл (Решение № АКТ-23-10.01.2019 г.), а в последното си решение от 23.01.2025 г. (преписка № КЗК-209/2023) категорично заявява, че не са налице координирани практики между търговските вериги, поради което предлаганата мярка е несъразмерна.

Налагането на таван на печалбата, включително чрез фиксиране на търговска надценка по списък от стоки, е противоконституционно, тъй като ограничава свободата на стопанска инициатива и нарушава чл. 19 от Конституцията. Съдът на ЕС е категоричен, че всяко ограничение на свободите трябва да е пропорционално и да не засяга тяхната същност. В случая мярката представлява именно такава непропорционална намеса.

Допълнително, изключването на кооперациите от приложното поле на закона (чл. 1, ал. 4) е неоснователно. Те са търговци по смисъла на Търговския закон и подлежат на същите пазарни правила. Създаването на нормативно предимство за един вид субекти нарушава принципите на равнопоставеност и конкуренция, както и чл. 168 от Регламент (ЕС) № 1308/2013.

С оглед на изложеното, препоръчваме разпоредбите на чл. 15–20 от законопроекта да бъдат изцяло изключени. В настоящия им вид те представляват несъразмерна намеса в икономическите отношения, противоречат на правото на ЕС и създават условия за нарушаване на основни пазарни принципи.

Съгласно чл. 7, ал. 1 от проектозакона всички договори за изкупуване на земеделски продукти и храни трябва да бъдат в писмена форма, сключена преди доставката, като изключение е предвидена единствено продажбата в брой срещу фактура. Допуска се и електронен договор с квалифициран електронен подпис или чрез одобрена платформа. Поради формулировката се създава впечатление, че това изискване произтича пряко от правото на Европейския съюз. В действителност, чл. 168 от Регламент (ЕС) № 1308/2013 е диспозитивен и предоставя на държавите членки свобода да решават дали да въведат задължителна писмена форма. Ако подобна мярка бъде приета, тя трябва да бъде надлежно обоснована, пропорционална и да не затруднява функционирането на вътрешния пазар.

Въпреки това проектозаконът не урежда изключения за продажби на крайни клиенти или за транзакции, извършвани срещу касов бон. При стриктно тълкуване това би наложило писмен договор дори при дребна продажба, което е несъразмерно – особено за малките производители и местните търговци – и би довело до излишна административна тежест.

Допълнително безпокойство поражда общото изключване на публични организации и учебни заведения от приложното поле на закона. Ако намерението е да бъдат изключени единствено в ролята им на продавачи по веригата на доставки, разпоредбата би могла да се обоснове. В проекта обаче липсва ясно разграничение между тяхната функция на продавачи и на купувачи. Така възниква правна неяснота и възможност нормите относно търговската надценка да не се прилагат, когато те закупуват храни. При доставка на храна за училище, например, надценката би могла значително да надвиши предвидените в закона 10 % или 20 %. Като се има предвид, че тези субекти оперират с публични средства, подобна регулаторна празнота създава риск от неконтролиран разход на бюджетни ресурси. Освен това, търговските дружества, които снабдяват въпросните институции, биха били фактически освободени от ограниченията за надценка, което води до неравнопоставеност на пазара и подкопава принципите на конкуренцията, прозрачността и ефективността при управлението на публични средства.

Административната тежест, заложена в законопроекта, е значителна. Тя изисква допълнителни ресурси – квалифициран персонал, време и финанси – и ще затрудни особено малките производители и преаботаватели. Въвеждането на нови регистри, обсерватории, ценови прагове и задължителни договори може да доведе до координирани практики между големите търговци за сметка на по-малките участници. Освен това освобождаването на търговци на дребно с оборот под 20 млн. лв. от редица задължения създава допълнителна неравнопоставеност в конкурентната среда. В оценката на въздействието липсва икономическа

СЪЮЗ НА ПТИЦЕВЪДИТЕ В БЪЛГАРИЯ

обосновка за това как ценовите ограничения, задължителните договори и новите изисквания за отчетност ще подобрят доходите на земеделските производители или ще намалят крайните цени за потребителите.

При така разписаната административна и регулаторна тежест съществува реална опасност българските производители да се преориентират към външни пазари с по-благоприятни условия. Това може да доведе до недостиг на родна земеделска продукция и до нейното заместване с внос от трети страни, който не винаги отговаря на същите стандарти за качество, безопасност и проследимост. В резултат се създава риск както за потребителите, така и за устойчивото развитие на българското производство.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЖЕЛЯЗКОВ ,
УВАЖАЕМИ ДОКТОР ТАХОВ ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ДИЛОВ,**

Считаме, че целите на законопроекта (прозрачност и справедливост във веригата на доставки) могат да бъдат постигнати с далеч по-меки и пазарно-ориентирани средства, без да се нарушава правото на ЕС. Например, ефективно прилагане на вече въведените забрани за нелоялни търговски практики и засилен контрол от страна на компетентните органи е подход, съвместим с европейската рамка. Всяка допълнителна мярка следва да бъде предмет на задълбочена оценка на въздействието, консултации с всички заинтересовани страни и предварително уведомяване на Европейската комисия, за да се избегне конфликт с правото на ЕС.

Съюзът на птицевъдите в България заявява своята готовност за участие в допълнителни експертни дискусии и предоставяне на съдействие по темата.

Въз основа на гореизложените мотиви, учтиво, но категорично молим птичите продукти да бъдат изключени от обхвата на законопроекта за веригата на доставки на земеделски продукти и храни, в случай че работата по него продължи.

Уверяваме Ви, че всички бизнес оператори в птицевъдния сектор ще продължават да гарантират доставката на висококачествени български продукти до потребителите.

С уважение,

**Г-Н ИВАЙЛО ГЪЛЪБОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА СПБ**

10/07/2025
x *Ivaylo Galabov Borisov*

Signed by: IVAYLO GALABOV BORISOV